Zo verandert de leermiddelenmarkt onder invloed van technologie

30-03-2018 12:57

Waar moet het onderwijs de komende tijd rekening mee houden?

Hoe beïnvloeden technologische ontwikkelingen de markt voor leermiddelen?
"Onder invloed van de digitalisering worden veel markten internationaler. De markt voor leermateriaal is echter nog vooral nationaal georganiseerd. Content doesn't travel: het lesaanbod van het ene land laat zich niet zomaar verplaatsen naar een ander land, omdat inzichten over didactiek en lesinhoud vaak heel landgebonden zijn. De consequentie is een kleine markt, met veel lokale spelers."

"De achterliggende technologie van het leermateriaal wordt wél steeds internationaler. Denk bijvoorbeeld aan systemen waarin leraren en leerlingen hun leermateriaal ontsluiten en terugvinden, de technologie die een uitgever gebruikt om leermateriaal te maken of de technologie die scholen gebruiken om de logistieke kant van hun onderwijs te organiseren. Voor technologie-oplossingen kunnen scholen dus breder kijken dan Nederland. We zien bijvoorbeeld dat in Amerika Google Classroom enorm groot is geworden. Ook in Nederland neemt het gebruik ervan toe."

Is dat het enige effect van digitalisering?
"Nee. Digitalisering leidt ook tot verticale integratie: grote spelers in de markt brengen functionaliteiten die

eerst door verschillende partijen werden geleverd samen in één product of dienst. Denk aan partijen in het onderwijs die zowel leermiddelen, software als infrastructuur (bijvoorbeeld wifi en een tablet) leveren. Door die clustering krijgen grote spelers meer invloed, zeker als je bedenkt dat hun systemen verschillende soorten data over gebruikers opleveren, waar die bedrijven hun dienstverlening mee verbeteren. Dat is goed voor het onderwijs, maar levert ook risico's op, zoals minder keuzevrijheid, een minder gelijk speelveld en bedreiging van de privacy."

Is dat iets waar we ons zorgen over moeten maken?
"Een digitaliserende samenleving roept vragen op waarover we met elkaar goed moeten nadenken en spreken. Dat gesprek voeren we steeds vaker, in Nederland, maar ook in Europa. Gelukkig zie je op Europees niveau nu ook wetgeving op dit gebied. Denk aan de Algemene Wet Gegevensbescherming die in mei 2018 ingaat. Maar ook de dialoog tussen publieke en private partijen kan een belangrijke rol vervullen bij het veiligstellen van publieke waarden. Een mooi voorbeeld is het door de sectorraden van het onderwijs geformuleerde Programma van eisen voor leermiddelen, waarin nadrukkelijke aandacht is voor onder meer het flexibel werken met leermaterialen en een goed functionerende markt. Een ander goed voorbeeld van wat er mogelijk is als we de publiek-private dialoog aangaan, is het door de sectorraden geformuleerde Privacyconvenant."

Welke trends zie je nog meer op de leermiddelenmarkt?
"Scholen willen voor hun leerinhoud geleidelijk minder afhankelijk zijn van de gebruikte lesmethode. Door de lesmethode aan te vullen met materiaal uit andere bronnen, kunnen leraren het onderwijs meer toespitsen op wat een individuele leerling nodig heeft, is het idee. Leermateriaal komt op steeds meer plaatsen beschikbaar. Denk aan instructievideo's op Youtube, maar ook aan platforms voor open leermateriaal als Wikiwijs of VO-content. Deze ontwikkelingen veranderen het speelveld. Content komt op meer plekken beschikbaar en de traditionele positie van educatieve uitgevers wordt dus ook minder sterk."

Zijn er in de toekomst dan nog wel educatieve uitgevers nodig?
"Educatieve uitgevers kunnen juist een belangrijke rol vervullen door te zorgen voor samenhang tussen verschillende leermiddelen. Leraren hebben er meer behoefte aan om in het grote aanbod van leermateriaal hun weg te vinden en zinnige combinaties van leermaterialen te maken. Het zou mooi zijn als de educatieve uitgever in de toekomst een basislesmethode kan leveren zodat de didactische samenhang en opbouw in het onderwijs gewaarborgd blijft, terwijl leraren tegelijkertijd optimaal kunnen combineren en variëren met andere materialen, zowel op papier als digitaal. Om dat te bereiken moeten we inzetten op een veel flexibeler opbouw en inzet van lesmethodes."

Wat kan het onderwijs zelf beter doen bij de inzet van leermaterialen?
"Er wordt de laatste tijd veel gesproken over een andere rol van de leraar: minder werken met vaste methodes en meer zelf nadenken over wat een leerling nodig heeft in zijn ontwikkeling en welk leermateriaal daar dan het beste bij past. In dat verband heeft men het ook wel over 'curriculumbewustzijn'. Om zo'n andere rol van de leraar mogelijk te maken moeten we professionalisering op scholen anders inrichten."

Hoe zie je dat voor je?
"Het is mijn droom dat elke school in de toekomst een lerende organisatie is, waar professionals werken die continu reflecteren op wat ze doen en hoe ze dat doen, die daarover met elkaar in gesprek blijven en die in de gaten houden wat er om hen heen gebeurt. Curriculumbewustzijn bij leraren is dan een bijproduct van de manier waarop we in het onderwijs werken. Ontwikkeling van het curriculum wordt dan een natuurlijk proces."

Waarom zou dit de leermiddelenmarkt vooruit helpen?
"Als scholen lerende organisaties worden, zullen zij het hele palet aan leermaterialen steeds beter benutten.

Bovendien blijft daarmee de vraag van scholen aan de markt in beweging, doordat zij goed kijken naar de ontwikkelingen om zich heen. Zo leren onderwijs en markt samen wat wel en niet werkt."

Met toestemming overgenomen van Kennisnet
(lees hier ook verder voor meer informatie)